

[Statsministeren.]

var den danske Finansverden, som fristede Sønderjyderne til at optage disse Laan for at faa Lejlighed til at udbytte de sønderjyske Landmænd. Men dette er næppe korrekt. Det var de nordslesvigske Landmænds Efterspørgsel og ikke de kongerigske Bankers Tilbud, der affødte denne Laanetrafik over Grænsen i 1919. Og da Paastanden er fremsat om en til det yderste forceret Kreditimport fra det danske Kapitalmarkeds Side, og det ligefrem er et Hovedargument, paa hvilket nogle Folk bygger Kravet om det danske Samfunds Pligt til at yde Sønderjyderne Erstatning for de lidt Tab, saa er, hvis dette ikke er rigtigt, dermed en væsentlig Del af Grunden taget bort under de Konstruktioner, man søger at opbygge.

At det ikke er rigtigt, synes at fremgaa af en Bog, som fhv. Nationalbankdirektør, Dr. Ussing udgav om Nationalbanken i Aarene 1914—24, hvor det paa Side 155 siges, at denne Trafik, altsaa Bestræbelserne for at faa Kronelaan over Grænsen, mødte Modstand hos de sønderjyske Banker, fordi de regnede med, at der ved Genforeningen vilde blive fastsat en almindelig Afregningskurs mellem alle Kreditorer og Debitorer, og de ikke vilde yde Hjælp til at foregribe en saadan Ordning. Trafikken, siger Forfatteren, fik heller ikke Støtte fra Nationalbanken, men Sønderjyderne lod sig altsaa ikke afskrække af denne Modstand, hævder Dr. Ussing, og heller ikke af de høje Vekselerter med Provision, der maatte betales til de private Banker Nord for Aaen. De saa ikke pessimistisk paa Marken og vilde benytte Kursen, medens den var lav, og for mange blev dette Hastværk til betydelige Tab.

Det var altsaa i Virkeligheden, hvis Dr. Ussings Ord ikke er hen i Vejret, hvad ingen har Grund til at tro, en ren og skær Spekulation, der fandt Sted, og det er helt urimeligt at ville gøre den danske Stat ansvarlig for Følgerne af saadan Spekulation. Ingen vidste, paa hvilket Niveau den tyske Valuta vilde blive stabiliseret. Den Spekulation i Mark, som florerede i mange Lande, var jo Udtryk for en udbredt optimistisk Vurdering af Tysklands Evne og Vilje til at genrejse sin Valuta. Denne Vurdering gjorde Begivenhederne, som bekendt, til Skamme, men det maa erkendes,

at den var ogsaa almindelig herhjemme, og den deltes altsaa af Sønderjyderne.

Jeg har set anført som en Undskyldning for Fejlsynet, at man holdt sig til en Udtalelse af afdøde Bankdirektør Glückstadt; man mente paa Grundlag af en Udtalelse af ham at kunne rejse Erstatningskrav til den danske Stat. Dette kan dog formentlig ikke tillægges synderlig Betydning. Glückstadts Udtalelse gik ud paa, at han regnede med, at Marken atter vilde stige til 60. Det er næppe troligt, at denne Udtalelse har haft synderlig Indflydelse paa Sønderjydernes Holdning, og paa det Tidspunkt, da Udtalelsen blev bekendt, nemlig omkring 1. Maj 1919, havde Optagelse af Kronelaan allerede for længst været i fuld Gang, i det mindste en 3—4 Maaneder, før Udtalelsen fremsattes.

Der er ikke Grund til at bebrejde Sønderjyderne mere end andre Mennesker, at de spekulerede. I den Henseende kan der jo henvises til, hvad Amtmand Refslund Thomsen siger i den tidligere nævnte Afhandling paa Side 84 i Beretningen: at saa meget har Debitorerne og i første Linie Bønderne i alt Fald haft ud af deres Hastværk med at faa Kronelaan, at de dermed har saboteret den Valutaordning, som Nordslesvigs politiske Repræsentation, Vælgerforeningen, den 30. April 1919 fremsatte Forslag om. I den Betænkning, der her tænkes paa, og som blev udarbejdet af Vælgerforeningens økonomiske Udvalg og tiltraadt af Foreningens Tilsynsraad, hedder det: Der foreslaas som Rettesnor for Kursreguleringen en Omregning af Gæld og Tilgodehavender til en forbedret Kurs, helst Pari.

Det var maaske en Lykke for det sønderjyske Erhvervsliv, at den danske Lovgivningsmagt ikke lagde dette Forslag til Grund for Ordningen af det sønderjyske Valutaspørgsmaal, og for saa vidt Trafikken med Kronelaan har bidraget dertil, saa har den jo haft visse gode Virkninger. Hvis det sønderjyske Landbrug foruden Byrderne ved Produktionens Genrejsning og Omlægning efter Krigen ogsaa skulde have baaret Førkrigstidens Gæld, havde det allerede faa Aar efter Krigen været endnu mere i Vanskeligheder. De sønderjyske Landmænd har utvivlsomt Grund til at være den danske Stat tak-